

80 рр. із розвитком будівельної галузі та прискореними темпами будівництва отримала розвиток концепція мікрорайонування та ступінчата система обслуговування. При цьому в житловому будівництві відбувалося спотворення прийомів модернізму внаслідок тотальної типізації функціональних одиниць, надмірного спрощення форми, що призвело до одноманітності забудови та втрати ідентичності міського середовища. Архітектура громадських будівель обох періодів українського модернізму характеризується лаконічністю, геометризмом, гостротою образу, виразністю та крупномасштабністю. Розвиток будівельної галузі в 1960-80 роки дав змогу реалізовувати сміливі проекти із найсучаснішими просторовими конструкціями, недоступними у свій час для архітекторів-новаторів.

Список використаних джерел

1. Хан-Магомедов С. О. Архитектура советского авангарда. Кн. 2. Проблемы формообразования. Мастера и течения. /С.О. Хан-Магомедов – М.: Стройиздат, 2001. – 712 с.
2. Архитектура XX века. Утопии и реальность : В двух томах. Т.1 / А. В. Иконников. — Москва : Прогресс-Традиция, 2001—656 с.
3. Архитектура XX века. Утопии и реальность : В двух томах. Т.2 / А. В. Иконников. — Москва : Прогресс-Традиция, 2002—672 с.
3. Фремpton К. Современная архитектура: Критический взгляд на историю развития/ Пер. с англ. Е. А. Дубченко; Под ред. В. Л. Хайта.— М.: Стройиздат, 1990.— 535 с.
4. Иноземцева А. С. Жилищное строительство в Украинской ССР. Современный этап, перспективы, проблемы/ А. С. Иноземцева. – К.: Будівельник, 1988. – 176 с.
5. «Десятилетию Октября», Журнал. Современная архитектура// СА. – 1927. - №4-5. –С. 111

Бачинська Ольга Василівна, старший викладач

Київський національний університет будівництва і архітектури

ІСТОРІЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПОЛІТИЧНИХ СТАТУСІВ КИЄВА

Адміністративний статус населеного пункту інколи дуже сильно впливає на його розвиток. В давні часи важливість населеного пункту визначалася його природними ресурсами, формами ландшафту, що надавав найбільшу захищеність від ворожих нападів, та зв'язком з важливими для держави елементами – транспортними шляхами, виробництвом товарів, місцями торгівлі. Але у більш сучасні часи для вирішення різноманітних політичних та господарських задач інколи використовували насильницький перерозподіл території і надання певного статусу містам в адміністративній системі. Населені пункти, що отримували підвищення, починали шалено розвиватися, місцини, що були занижені відносно свого історичного значення, завмирили у

розвитку. Вивчення цієї сторони історії міста дозволяє краще зрозуміти особливості життя в ньому.

Київ – місто, яке значно вплинуло на розвиток України в цілому та навколишніх держав. У давній період своєї півтора тисячолітньої історії місто отримало роль духовного православного центру Київської Русі та стало її адміністративною столицею. Подальші періоди існування були не такими величними, Київ втратив політичне значення столиці, піддавався руйнуванню, розоренню, впливу природних катаклізмів, занепадав, перебував у складі різних держав з різними політичними намірами щодо міста та його населення. Але все одно упродовж сторіч Київ зберігся як православний духовний центр, не дивлячись на тиск з боку католицьких Литви та Польщі, у складі яких він знаходився на той час. Його сакральна роль була підтримана Російською державою, разом з нею місто перейшло у соціалістичний період розвитку і пережило руйнівне ХХ сторіччя. Стати знову центром незалежної країни Києву пощастило лише в останні десятиріччя, коли Україна відокремилася від СРСР. Саме тому стає цікавим дослідження зміни ролі Києва упродовж його розвитку, починаючи з давніх часів.

Адміністративний статус Києва у різні епохи згадувався в багатьох історичних працях, але історія положень міста в різних адміністративних системах раніше не розглядалася.

Метою дослідження є еволюція статусу Києва в адміністративно-політичному розподілі території та перебування у складі різних держав.

Територія Києва була обжита ще з первісних часів, але безперервний розвиток сучасного міста розпочався пізніше, заснування Києва відносять до V ст. З початку свого існування місто було укріпленим центром племені полян. За висновками істориків серед інших слов'янських племен поляни займали домінуюче положення, першим київським князем був Кий, саме про нього і була складена у давнину легенда про заснування Києва трьома братами Києм, Щеком, Хоривом і їх сестрою Либіддю [1, с. 74]. Саме тому можна визначити перший адміністративний статус міста, як:

1. Центр Полянського князівства.

Далі у середньому Подніпров'ї утворився союз племен полян, древлян, сіверян, дреговичів і полочан, який мав вищий рівень політичної організації, ніж інші союзи. Історики наводять назву державного утворення Руська земля, а також ще три інші держави. Яке з них очолював Київ, не вказано [1, с. 74], тому другий статус міста:

2. Центр культурно-політичного державного утворення східних слов'ян.

Державотворчі процеси завершилися створення феодальної Київської Русі, яка стала могутньою державою з високим рівнем культури. Її надбання, в тому числі і сприйняття візантійської гілки християнства створили єдиний народний стиль культури, який у подальшому став основою формування трьох народів – російського, українського і білоруського [2, с. 76]. Київ став столицею могутньої держави:

3. Столиця Київської Русі.

Внаслідок зміцнення місцевої влади з під політичного керівництва Київської Русі почали виходити окремі князівства. Київська Русь розпалася на окремі князівства, в її центрі утворилося Київське князівство зі столицею Києвом, який ще тривалий час був культурним, ідеологічним, економічним центром багатьох князівств Русі [2, 76]. Потім відбувся напад монголо-татарського війська, наслідком якого було руйнування міст, знищення населення, забирання в рабство. Деякі міста не відродилися зовсім, вони представляли собою суцільні могильники. Київ – сакральна столиця Київської Русі, в якій хрестили людей у християнство у річці, мало не щез взагалі як місто. Після заснування держави Золота орда татарський хан Батий не знищив князівства, але обклав важкою даниною і поставив над князями своїх намісників – баскаків [2, с. 77]. Але на територіях, які зберегла Русь, пожертвувавши собою, зміцніли нові держави і з часом Велике князівство Литовське підкорило частину руської землі, що платила дань Золотій орді [3, с. 77]. Київське князівство підпало під владу Литви, тому четвертий статус Києва:

4. Центр Київського князівства Русі, потім у складі Золотої орди, потім у складі Великого князівства Литовського.

Велике князівство Литовське змінило адміністративний розподіл земель, ліквідувавши занадто автономні князівства, і розподілило свою територію на воєводства. У зв'язку з цим Київське князівство перетворилося на воєводство і Київ отримав статус центра воєводства. З часом поряд з Литвою зміцніла Польська держава і розпочала дії по захопленню земель. Шляхом об'єднання з Литвою була утворена нова держава Річ Посполита, в якій зберігся попередній адміністративний розподіл земель [4, с. 78]. Таким чином, новий статус Києва:

5. Центр Київського воєводства Великого князівства Литовського, потім у складі Речі Посполитої.

Після звільнення українських земель з володіння Речі Посполитої і утворення незалежної держави України було введено правління гетьмана і новий територіальний розподіл на полки [5, с. 80]. Київ став центром полку. Але занадто багато держав претендували на українські землі, і в цих умовах об'єднання з найбільш спорідненою країною надавало можливість зберегти народ і його культуру від знищення. В результаті гетьман Б. Хмельницький приєднав новоутворену державу до Російської імперії [5, с. 82]. Спочатку попередній адміністративний розподіл було збережено, Київ відігравав роль економічного і політичного центру України [6, с. 83]. Його статус у цей період:

6. Центр Київського полку України, потім у складі Російської імперії.

З часом систему управління незалежної України на чолі з гетьманом було ліквідовано і введено загальний для всієї Російської імперії територіальний розподіл на намісництва [8, с. 87]. Таким чином, Київ отримав статус:

7. Центр Київського намісництва Російської імперії.

Після приєднання до Російської імперії великої частини українських територій був введений новий територіальний розподіл на губернії [8, с. 87], і Київ став центром губернії:

8. Центр Київської губернії Російської імперії.

З новим розширенням територій Російської імперії за рахунок приєднаних українських земель були введені більші за губернії адміністративні одиниці – генерал-губернаторства, які склалися з декількох губерній [9, с. 88; 10, с. 94]. Таким чином, Київ став центром більшої територіальної одиниці:

9. Центр Київського генерал-губернаторства Російської імперії та Київської губернії.

Революція 1917 р. кардинально змінила лад суспільства на соціалістичний, Російська імперія перетворилася на Радянський Союз Соціалістичних Республік, територія України отримала назву Української Радянської Соціалістичної Республіки, але деякий час ще зберігався попередній територіально-адміністративний розподіл [11, с. 21]. Тому черговий статус Києва:

10. Центр Київської губернії Української Радянської Соціалістичної Республіки (УРСР) у складі Радянського Союзу Соціалістичних Республік (СРСР).

Утворення нового соціалістичного ладу суспільства потребувало змін у територіальному устрої, губернії були знищені, залишилися лише менші територіальні одиниці – округи [11, с. 21]. Київ отримав новий статус:

11. Центр Київського округу Української РСР у складі СРСР.

З метою зменшення адміністративного апарату була проведена реформа по переходу на двоступеневу систему керування центр – район, округи замінили районами [11, с. 21], але у дії ця система виявилася складною. Саме тому швидко повернулися до триступеневої системи, у зв'язку з чим були утворені перші області [11, с. 21]. Київ отримав статус:

12. Центр Київської області Української РСР у складі СРСР.

Невдовзі після утворення системи областей, столицю з Харкова перенесли до Києва і Київ став головним містом Української республіки:

13. Столиця Української РСР та центр Київської області у складі СРСР.

З розпадом Радянського Союзу Соціалістичних Республік кожна з його республік перетворилася на незалежну державу. Україна також відокремилася від об'єднання, зберігши попередній територіальний розподіл, тому наступний статус Києва:

14. Столиця незалежної України та центр Київської області.

Таким чином, з самого початку своєї історії Київ мав більш високий статус, ніж інші населенні пункти східних слов'ян. З першого свого статусу столиця полян розпочала свій шлях до столиці Київської Русі, її духовного, економічного, політичного центру. Саме надбання Київської Русі визначили значення Києва як давнього історичного центру для трьох народів, нащадків східних слов'ян.

Високий статус міста відобразився у розбудові громадських та житлових споруд, розвитку ремесел, матеріальних багатств, що відбивали рівень духовності. У подальші сторіччя держави, у складі яких побував Київ, віддавали належне йому, як адміністративно-економічному центру. Але також

загалом враховували і політичне та духовне значення головного міста східних слов'ян, закладене ще за часів Київської Русі. Саме це спонукало до його розвитку, розбудови, коли Київ знаходився далеко не на головних позиціях в адміністративних системах інших держав, коли його руйнували стихії та спустошували епідемії. Саме це дозволило йому зберегтися упродовж довгої історії і дійти до статусу столиці незалежної України.

Список використаних джерел

1. Толочко П.П. Феодальний лад: Формування і розвиток у східних слов'ян феодальних відносин. Київська Русь // Українська радянська енциклопедія. – К., Головна редакція УРЕ, 1984. – Т. 11, кн. 2: Українська Радянська соціалістична Республіка. – С. 74–75.

2. Толочко П.П. Феодальний лад: Феодальна роздробленість давньоруських земель (12–13 ст.) // Українська радянська енциклопедія. – К., Головна редакція УРЕ, 1984. – Т. 11, кн. 2: Українська Радянська соціалістична Республіка. – С. 76–77.

3. Шевченко Ф.П. Феодальний лад: Соціально-політичне становище українських земель і боротьба народних мас проти феодального та іноземного гніту в 14–1-й половині 16 ст. Формування української народності // Українська радянська енциклопедія. – К., Головна редакція УРЕ, 1984. – Т. 11, кн. 2: Українська Радянська соціалістична Республіка. – С. 77–78.

4. Шевченко Ф.П. Феодальний лад: Соціально-економічне та політичне становище України та антифеодальна і визвольна боротьба її народних мас у 2-й половині 16–1-й половині 17 ст. // Українська радянська енциклопедія. – К., Головна редакція УРЕ, 1984. – Т. 11, кн. 2: Українська Радянська соціалістична Республіка. – С. 78–80.

5. Голобуцький В.О. Феодальний лад: Визвольна війна українського народу 1648–54. Возз'єднання України з Росією // Українська радянська енциклопедія. – К., Головна редакція УРЕ, 1984. – Т. 11, кн. 2: Українська Радянська соціалістична Республіка. – С. 80–82.

6. Стецюк К.І. Феодальний лад: Соціально-економічний розвиток і політичне становище України після возз'єднання з Росією (2-а половина 17 ст.) // Українська радянська енциклопедія. – К., Головна редакція УРЕ, 1984. – Т. 11, кн. 2: Українська Радянська соціалістична Республіка. – С. 82–84.

7. Путро О.І. Феодальний лад: Посилення феодально-кріпосницького гніту на Україні в кінці 17–1-й половині 18 ст. // Українська радянська енциклопедія. – К., Головна редакція УРЕ, 1984. – Т. 11, кн. 2: Українська Радянська соціалістична Республіка. – С. 84–85.

8. Смолій В.А. Феодальний лад: Розклад феодально-кріпосницької системи і формування капіталістичного укладу на Україні (2-а половина 18 ст.) // Українська радянська енциклопедія. – К., Головна редакція УРЕ, 1984. – Т. 11, кн. 2: Українська Радянська соціалістична Республіка. – С. 85–87.

9. Сергієнко Г.Я. Феодальний лад: Розклад і криза феодально-кріпосницької системи. Розвиток капіталістичного укладу на Україні в 1-й половині 19 ст. і напередодні селянської реформи 1861 // Українська радянська

енциклопедія. – К., Головна редакція УРЕ, 1984. – Т. 11, кн. 2: Українська Радянська соціалістична Республіка. – С. 88–91.

10. Лещенко М.Н. Капіталістичний лад: Україна в період утвердження і розвитку капіталізму (2-а половина 19 ст.) // Українська радянська енциклопедія. – К., Головна редакція УРЕ, 1984. – Т. 11, кн. 2: Українська Радянська соціалістична Республіка. – С. 91–96.

11. Бурчак Ф.Г. Адміністративно-територіальний устрій УРСР // Українська радянська енциклопедія. – К., Головна редакція УРЕ, 1984. – Т. 11, кн. 2: Українська Радянська соціалістична Республіка. – С. 20–21.

*Антощук Тетяна Іванівна, аспірантка,
кафедра основ архітектури і архітектурного проектування,
Київський національний університет будівництва і архітектури*

ЕТНОКУЛЬТУРНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ АРХІТЕКТУРИ УКРАЇНИ: РЕГІОНАЛЬНА СВОСРІДНІСТЬ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗМУ

Проблема шляхів розвитку сучасної архітектури давно вийшла за межі окремих держав і набула характеру міжнаціональної проблеми. Перед багатьма державами світу сьогодні гостро постала проблема вибору між глобалістськими тенденціями, в тому числі в культурі та в архітектурі, та регіональною ідентичністю та збереженням власних культурних традицій.

Оскільки Україна все активніше інтегрується в Європу, слід спрогнозувати шляхи розвитку сучасної архітектури на тлі цих політичних процесів. Слід зазначити, що різні країни Європи по-різному впроваджують тенденції глобалізму в своїх країнах, деякі тенденції вони не сприймають, і це призводить до конфліктів в середині Євросоюзу (достатньо згадати приклади Польщі та Угорщини).

Різні країни по-різному вирішують цю проблему з врахуванням власної ментальності, політичного устрою, ставленням до релігії. На прикладі Китаю прослідковується те, що перевага віддається тенденціям глобалізму, шляхом опитування молодих китайських студентів і аспірантів, які навчаються в КНУБА, було виявлено, що більшість з них планує займатися проектуванням і будівництвом у модерністських формах, які не пов'язані спадкоємно з власними китайськими тисячолітніми архітектурно-будівельними традиціями, і лише поодинокі аспіранти виявляють бажання вивчати історію архітектури Китаю та націлені на суто наукову діяльність.

Інший феномен спостерігається в Японії, де поряд із найбільш сучаснішими глобалістськими тенденціями зберігається відданість національним традиціям, побуту, популяризується національний туризм, різні верстви населення заохочуються до відвідування видатних пам'яток архітектури та заняття традиційними японськими мистецтвами. Це, так би мовити, суто азійські варіанти розвитку сучасної архітектури.